

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН
України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10)
КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ
ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО
РОЗВИТКУ**

**Історія (Історія України, Всесвітня
історія)**

8-9класи

Основи правознавства

9 клас

Укладач:

Косенко Ю.М.

Київ – 2016

Пояснювальна записка

На сучасному етапі розвитку корекційної та інклюзивної освіти важливим завданням залишається формування всебічно розвинутої особистості, здатної успішно інтегруватися у суспільство. Допомогти у цьому учням із затримкою психічного розвитку можуть різноманітні знання, уміння та навички, які розширюють їх світосприйняття та можливості. Важливе місце серед таких навчальних предметів займає історія.

Вивчення минулого людства та українського народу у спеціальній школі (класах) забезпечується навчальними курсами «Всесвітня історія» та «Історія України». Метою навчання історії старшокласників із затримкою психічного розвитку є формування у них почуття власної гідності, патріотизму, гуманності на основі осмислення найбільш важливих політичних, воєнних, соціально-економічних, культурних подій, які відбувалися на терені світу й України у XVI – початку XXI століть.

Історія, як навчальний предмет, сприяє розвитку й корекції мислення, пам'яті, уваги, уяви, емоційно-вольової сфери, мовлення, просторового орієнтування в учнів із затримкою психічного розвитку.

Велике значення у старших класах спеціальної школи відіграє робота з розвитку абстрактно-логічного мислення на уроках історії. Цьому сприяють такі завдання, як знаходження причинно-наслідкових зв'язків, робота з контурними, історичними, сучасними картами, розв'язання проблемних завдань, хронологічних задач тощо. Згадані вправи допомагають формувати у дітей здатність усвідомлювати й оцінювати історичні факти, будувати власне відношення до певних подій минулого та історичних діячів. Розуміння суті історичних явищ, їх причин і наслідків формує у школярів із затримкою психічного розвитку певну систему цінностей, що має безпосередній вплив на їх поведінку та переконання.

Важливе місце на уроці історії відіграє робота з розвитку усного зв'язного мовлення та збагачення активного й пасивного словника. Обов'язковим видом діяльності на кожному занятті є знайомство з новими історичними поняттями або їх закріплення. Серед низки існуючих класифікацій історичних понять, найбільш близькою до реального процесу навчання історії є їх диференціація за ступенем узагальнення. Ця класифікація поділяє поняття на соціологічні, загальноісторичні, та конкретноісторичні.

На вершині «понятійної піраміди» знаходяться соціологічні поняття, які формуються на матеріалі всього курсу історії (держава, політика, культура і т. д.). Загальноісторичні поняття, які мають менший рівень узагальнення, усвідомлюються учнями із затримкою психічного розвитку протягом одного-двох розділів (УНР, Українська держава, УСРР і т. д.). Конкретноісторичні поняття вивчаються і закріплюються протягом одного-декількох уроків (кулемет, плуг, картина і т. д.).

Школярі повинні пояснювати, виділяти, знаходити нові поняття у тексті підручника, вибирати їх із запропонованих, вживати нові слова під час відповідей, використовувати їх при виконанні домашніх завдань тощо. Лише за рахунок багаторазового та варіативного повторення вивчених понять відбувається формування активного та пасивного історичного словника в учнів цієї категорії.

На різних етапах і типах уроків історії необхідно проводити бесіди, які сприятимуть формуванню активного словника. Вчитель повинен готувати питання заздалегідь, враховуючи рівень пізнавальних можливостей учнів. Такі запитання дозволять сконцентрувати увагу дітей на нових поняттях, визначать зворотній зв'язок під час засвоєння нового матеріалу, удосконалюватимуть понятійний апарат з курсу. Важливими прийомами у 8-9 класах залишаються навідні питання, незначна підказка вчителя, складання та розгадування кросвордів, відповіді з опорою на ключові слова, з використанням образної та умовно-графічної наочності (портретів, малюнків, схем, карт), монологічні розповіді тощо.

Велике значення на уроках історії відіграє робота з історичною картою. З метою формування історико-просторових уявлень на заняттях використовуються фронтальні (настінні) та настільні карти. Доречно використовувати схеми, плани для локалізації історичних подій на конкретній місцевості. У роботі з такими видами умовно-графічної наочності рекомендується використовувати такі дидактичні прийоми, як багаторазове вправлення у знаходженні місця історичної події, локалізація події на історичній та сучасній картах, знаходження історико-географічних об'єктів на загальній карті та схемі, словесний супровід показу на карті, запис

географічних назв на дошці та в зошиті, складання та розгадування кросвордів з назвами історико-географічних об'єктів, знаходження відповідних територій на картах з постійним контролем вчителя тощо. При виконанні самостійних завдань у контурній карті доречно застосовувати поетапне виконання завдання, поділ складного на декілька простіших завдань, обведення, змальовування через кальку.

Формування історико-часових уявлень у школярів із ЗПР сприяє локалізації історичних фактів у часі. Особливості засвоєння історичного матеріалу дітьми цієї категорії обумовлені порушеннями психічних процесів, що призводить до труднощів у запам'ятовуванні та усвідомленні хронологічного матеріалу. Для створення міцних, правильних і свідомих історико-часових уявлень необхідно використовувати дидактичні завдання спрямовані на:

- а) визначення співвідношення певного історичного факту з певним часом;
- б) тривалість і послідовність історичних подій і явищ;
- в) визначення віддаленості однієї події від іншої та від сучасності;
- г) визначення поступального характеру розвитку суспільства;
- д) встановлення хронологічної послідовності 2-3 загальновідомих історичних подій без зазначення дати (раніше-пізніше);
- е) визначення століття і його частини за датою у якому відбулася історична подія.

Також рекомендується використовувати такі дидактичні прийоми, як заповнення хронологічної таблиці, запис історичних дат на дошці й у зошиті, робота зі «стрічкою часу» тощо.

Важливе корекційно-розвиваюче значення на уроці історії відіграють наочно-дидактичні засоби (картини, малюнки, ілюстрації підручника, карти, схеми, таблиці, відеоматеріали тощо). Вони сприяють розвитку уяви, мислення, пам'яті, уваги. Позитивно впливають на формування в учнів із ЗПР умінь порівнювати, аналізувати історичні події, складати відповіді, відтворювати вивчений матеріал. Кількість наочності повинен визначати вчитель, залежно від теми уроку, пізнавальних можливостей учнів, умов проведення заняття тощо. Під час роботи з наочним посібником потрібно дати учням час на попереднє ознайомлення з ним, звернути увагу на важливі елементи, які характеризують зображену історичну подію чи явище, скласти план роботи з наочністю.

Ілюстративний матеріал повинен застосовуватися для ознайомлення дітей із зовнішністю історичних героїв, для формування уявлення про життя, побут, культуру людей у XVI – початку XXI століттях. Також наочні засоби застосовуються для удосконалення, закріплення, повторення і корекції історичних знань учнів та їх систематизації.

В умовах спеціальної школи (класу) найбільш доречними є такі методичні прийоми з наочністю, як розгляд за планом, аналіз окремих фрагментів за допомогою вчителя, порівняння (знаходження спільних рис і відмінностей), словесний опис зображеного, бесіда за запитаннями, складання розповіді за картиною тощо.

У 8-9 класах спеціальної школи (класу) важливе місце на уроці історії відіграє підручник. Учні із затримкою психічного розвитку працюють з підручником для загальноосвітніх шкіл. Це викликає певні труднощі у навчанні дітей цієї категорії, але доступними є такі види роботи, як коментоване читання текстів підручника, читання вголос уривків, окремих абзаців, усні відповіді на запитання підручника, складання плану на основі прочитаного тексту, знаходження відповідей у тексті підручника, пояснення історичних понять, бесіда за прочитаним матеріалом, самостійне опрацювання, аналіз фрагментів тексту, обговорення витягів із історичних документів, виписування з тексту підручника хронологічного матеріалу, імен історичних діячів, назв історико-географічних об'єктів, знаходження пояснень у тексті до ілюстрацій підручника, опис ілюстрацій тощо.

Зміст і обсяг навчального матеріалу поданий у програмі з урахуванням вікових та психофізичних особливостей дітей із затримкою психічного розвитку. Програма кожного з навчальних курсів історії України та всесвітньої історії у 8-9 класах розпочинається повторенням раніше вивченого історичного матеріалу у попередніх класах і має на меті відтворення найбільш важливих знань про факти минулого та діяльність історичних діячів, пригадування відомих наукових відкриттів та культурних подій. Актуалізація історичних знань під час уроків повторення полегшить учням із ЗПР засвоєння нового матеріалу та сприятиме розумінню школярами безперервності та цілісності історичного процесу.

Формування нових історичних знань, умінь і навичок, їх закріплення, контроль та корекція повинні відбуватися на уроках засвоєння нового навчального матеріалу, уроках формування і вдосконалення вмінь і навичок, уроках закріплення та застосування знань, умінь і навичок, уроках контролю та корекції знань, умінь і навичок та комбінованих уроках.

Після вивчення кожного розділу, програма передбачає узагальнення вивченого матеріалу. Така діяльність повинна відбуватися на уроках узагальнення та систематизації знань. На уроках цього типу школярі за допомогою вчителя мають можливість узагальнити вивчений матеріал з розділу, підвести підсумки та систематизувати знання, більш глибоко осмислити навчальний матеріал.

Після вивчення всього курсу історії України та всесвітньої історії програма пропонує декілька годин на повторення, узагальнення та систематизацію вивченого матеріалу за навчальний рік.

8 клас Історія України.				
№ п/п	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1	2	Повторення. Визначні події в історії середньовічної України. Найвидатніші діячі в історії України IX-XV століть.	Учень / учениця: – називає дату хрещення Русі, хронологічні межі існування Київської Русі та Галицько-Волинської держави; – пояснює сутність суспільно-політичного устрою Київської Русі та Галицько-Волинської держави; – користуючись планом розповідає про діяльність Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Данила Галицького; – з опорою на словник пояснює поняття «Галицько-Волинська держава», «Київська Русь», «міжусобні війни», «православ'я», «феодальна роздробленість»; – з опорою на наочність перераховує культурні досягнення періоду Київської Русі та Галицько-Волинської держави; – показує на карті територію Київської держави, Галицько-Волинського князівства, м. Київ, м. Чернігів, м. Переяслав, м. Львів.	Розвиток і корекція пам'яті на основі актуалізації раніше вивчених історичних понять і подій минулого у 7-му класі. Розвиток і корекція мислення на основі порівняння, узагальнення та застосування історичних понять під час повторення вивченого матеріалу. Корекція уявлень у процесі актуалізації раніше вивченого матеріалу з опорою на наочний матеріал. Розвиток і корекція уваги під час роботи з різноманітними джерелами актуалізації раніше вивченого матеріалу. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі відтворення знань про найбільш важливі події та видатних історичних діячів в історії середньовічної України.
2	8	Розділ І. Україна в XVI столітті. Життя суспільних верств і станів у країні в XVI столітті. Виникнення українського козацтва. Люблінський унія 1569 року та її наслідки. Дмитро Вишневецький. Запорозька Січ. Життя і побут січовиків Зростання ролі козацтва. Козацькі повстання в Україні у кінці XVI століття. Становище православної церкви у другій половині XVI столітті. Братства і їх діяльність. Берестейська унія 1596 року. Утворення греко-католицької церкви.	Учень / учениця: – з опорою на хронологічний довідник та стрічку часу називає основні дати історичних подій розділу: підписання Люблінської та Берестейської унії, заснування Запорозької Січі; – з опорою на словник історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («греко-католицька церква», «козацтво», «Річ Посполита», «Січ», «унія»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття під час відповіді; – за планом описує діяльність, життя та звичай козацтва;	Розвиток пам'яті на основі засвоєння історичних понять, назв історико-географічних об'єктів, імен козацьких ватажків, назв предметів побуту, зброї тощо. Розвиток і корекція мислення у процесі розв'язання хронологічних завдань, відповідей на запитання, визначення логічних зв'язків між історичними подіями, роботи з історичною картою. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про суспільно-політичне та релігійне життя в Україні в XVI столітті, воєнні дії на українських землях у цей час.

		Розвиток культури у XVI столітті. Наш край в XVI столітті.	– за допомогою опорних слів або плану характеризує діяльність Дмитра Вишневецького, Івана Федорова. – показує кордони Речі Посполитої, м. Варшава, м. Запоріжжя, м. Львів, м. Острог.	Розвиток свідомого сприйняття образно-словесної інформації. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі відтворення знань про найбільш важливі історичні події і явища в історії України XVI століття. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з історичною картою.
	1	Узагальнення.		
3	10	Розділ II. Україна у першій половині XVII століття. Соціально-економічне та церковне життя в Україні у першій половині XVII століття. Доба козацьких звияг. Петро Конашевич-Сагайдачний. Козацько-селянські повстання 20-30-х років XVII століття. Причини та початок Національно-визвольної війни. Перші перемоги козацько-селянського війська під проводом Богдана Хмельницького. Воєнно-політичні події Національно-визвольної війни 1649-1651 років. Воєнно-політичні події Національно-визвольної війни 1652-1653 років. Переяславська рада 1654 року. Березневі статті. Українська козацька держава: суспільно-політичний і територіально-адміністративний устрій, збройні сили. Наш край у першій половині XVII століття.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає роки найбільш відомих походів Петра Сагайдачного та важливих подій Національно-визвольної війни 1648-1654 років; – з опорою на словник історичних термінів пояснює основні поняття розділу («Військова рада», «магнат», «національно-визвольний рух», «полк», «старшина», «шляхта»); – за допомогою вчителя пояснює причини та наслідки козацько-селянських повстань і Національно-визвольної війни українського народу проти польського гніту; – застосовує вивчені історичні поняття у відповідях; – із декількох запропонованих портретів знаходить зображення Петра Сагайдачного, Богдана Хмельницького. – за допомогою плану характеризує діяльність Петра Сагайдачного, Богдана Хмельницького. – показує на карті Кримський півострів, Польщу, Росію, м. Берестечко (Волинська область), м. Запоріжжя, м. Корсунь-Шевченківський (Черкаська область), с. Пилява (Хмельницька область),	Розвиток пам'яті на основі засвоєння хронологічних дат, історичних понять, імен гетьманів та козацьких ватажків, назв місць битв та підписання угод тощо. Розвиток і корекція словесно-логічного мислення у процесі роботи з текстами підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків, розв'язання хронологічних завдань. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про важке життя всіх верств населення України у першій половині XVII століття, про відвагу і відданість Батьківщині у боротьбі за її звільнення від польського гніту, про суспільно-політичний устрій української держави того часу. Розвиток уваги на основі раціонального поєднання словесних, наочних та практичних методів навчання. Розвиток сприйняття навчального матеріалу на основі активного залучення наочних посібників. Розвиток активного словника під час вживання нових слів та понять. Розвиток моторики рук під час робіт у зошиті, контурній карті.

			м. Переяслав, м. Львів, м. Чигирин.	
	1	Узагальнення.		
4	8	Розділ III. Україна у другій половині XVII – початку XVIII століть. Іван Виговський. Гадяцький договір. Конотопська битва 1659 року. Гетьманування Юрія Хмельницького. Поділ України. Андрусівська угода 1667 року. Гетьман Петро Дорошенко. Занепад Правобережної України. Чигиринські походи 1677-1678 років. Слобожанщина: заселення, територія, адміністративно-політичний устрій. Запорозька Січ у другій половині XVII століття. Іван Сірко – видатний козацький полководець. Іван Самойлович. Перехід української церкви під владу Московського патріархату. Гетьманування Івана Мазепи. Події Північної війни на території України. Полтавська битва 1709 року. Наш край у другій половині XVII століття.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає дати найбільш важливих подій розділу: битву під Конотопом, Андрусівську угоду, битву під Полтавою тощо; – з опорою на словник історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («автономія», «еміграція», «канцелярія», «руїна», «патріархат»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття; – коротко характеризує діяльність Івана Виговського, Івана Сірка, Івана Мазепи (за допомогою вчителя, за планом, за опорними словами); – показує на сучасній карті світу Польщу, Росію, Туреччину, Швецію, Україну; на етнографічній карті України: Слобожанщину, Запорожжя; на карті територіально-адміністративного поділу: Правобережну і Лівобережну Україну, Кримський півострів, м. Конотоп, м. Чигирин, м. Глухів.	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння історичних понять, хронологічних дат, імен гетьманів, назв історико-географічних об'єктів і документів. Розвиток і корекція словесно-логічного мислення у процесі розв'язання хронологічних завдань, відповідей на запитання, визначення логічних зв'язків між історичними подіями, роботи з історичною картою. Розвиток свідомого сприйняття та уявлень на основі образно-вербальної інформації про складне суспільно-політичне становище в Україні в період Руїни та за часів гетьманування Івана Самойловича та Івана Мазепи. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів: у процесі роботи із наочними посібниками, адаптованими текстами історичних документів, практичної роботи у зошиті, контурній карті тощо. Збагачення словникового запасу учнів шляхом активного використання вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про суспільно-політичні та воєнні події у другій половині XVII – початку XVIII століть. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з історичною картою. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі виконання завдань у зошиті та в контурній карті. Розвиток активності і самостійності при виконанні пізнавальних завдань і робіт з контурною картою.
	1	Узагальнення.		
5	7	Розділ IV. Україна у XVIII столітті.	Учень / учениця:	Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення

		Пилип Орлик. Перша Конституція. Останні гетьмани. Боротьба за відновлення державних прав України. Ліквідація автономії Гетьманщини та Слобожанщини. Правобережна Україна та західноукраїнські землі середини XVIII століття. Гайдамацький рух. Опришки. Нова Січ (1734-1775 роки). Розвиток паланок. Ліквідація запорозької республіки. Розвиток культури у XVIII столітті. Наш край у XVIII столітті.	– орієнтується у найбільш важливих подіях цього періоду: прийняття Конституції Пилипа Орлика (1710 р.), скасування гетьманського устрою (1764 р.), ліквідація полкового устрою на Слобожанщині (1765 р.), ліквідація полково-сотенного устрою на Лівобережній Україні (1781 р.), ліквідація Запорозької Січі (1775 р.), указ про закріпачення селян на Лівобережній і Слобідській Україні (1783 р.); – за допомогою хронологічних таблиць пояснює синхронність історичних подій (на прикладі гайдамацьких повстань та руху опришків); – за допомогою вчителя пояснює та застосовує основні поняття розділу («гайдамащина», «еміграція», «Коліївщина», «Конституція», «кріпацтво», «Малоросія», «паланка»); – з опорою на наочні посібники та хронологічні таблиці встановлює послідовність правління останніх гетьманів; – за планом розповідає про життєвий шлях останнього кошового отамана Петра Калнишевського; – за навідними запитаннями педагога коротко характеризує діяльність гетьманів Пилипа Орлика, Кирила Розумовського; – показує та позначає на карті країни: Молдову, Францію, Росію, м. Бар, м. Глухів, м. С.-Петербург, м. Умань, м. Чигирин.	інформації про найбільш важливі події в Україні в XVIII столітті. Розвиток і корекція словесно-логічного мислення на основі розв'язання проблемних завдань, тематичних відповідей, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, роботи з картою. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про суспільно-політичні, культурні та воєнні події в Україні у XVIII столітті. Розвиток свідомого сприйняття образно-словесної інформації. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті Молдови, Франції, Росії, міст: Бар, Глухів, С.-Петербург, Умань, Чигирин. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про ліквідацію автономного устрою на українських землях, протестні рухи народних мас. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи із зошитом та контурною картою.
	1	Узагальнення.		
6	10	Розділ V. Україна у XIX столітті. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій.	Учень / учениця: – за допомогою вчителя пояснює та застосовує основні поняття розділу	Розвиток і корекція процесів пам'яті на основі запам'ятовування вивчених понять, хронологічної інформації, імен видатних історичних діячів того

		Українське національне відродження в західноукраїнських землях. «Руська трійця». Визвольна боротьба на західноукраїнських землях 1848-1849 років. Скасування кріпацтва. Кирило-Мефодіївське братство. Т. Г. Шевченко. Реформи 60-70-х років XIX століття. Економічний розвиток Наддніпрянської України. Валуєвський та Емський укази. Національні громадсько-політичні рухи в Україні у 70-90-х роках XIX століття. Розвиток культури у XIX столітті. Наш край у XIX столітті.	(«губернія», «земство», «імперія», «комітат», «округ», «реформа», «самодержавство»); – за навідними запитаннями вчителя коротко розповідає про діяльність Руської трійці, Кирило-Мефодіївського братства, розкриває сутність селянської реформи 1861 року; – користуючись планом і наочними посібниками перераховує основні здобутки українського народу у економічній та культурній сферах в XIX столітті; – пояснює спрямованість і значення Валуєвського та Емського указів; – усвідомлює внесок Маркіяна Шашкевича, Івана Вагилевича, Якова Головацького, Тараса Шевченка, та інших у розбудову української культури цього періоду; – показує на карті та називає українські землі, які ввійшли до складу Російської та Австрійської імперій.	часу, назв предметів духовної та матеріальної культури України XIX століття. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про головні події в історії України в XIX столітті. Розвиток свідомого сприйняття на основі використання образно-словесної інформації. Розвиток словесно-логічного мислення на основі порівняння та встановлення причинно-наслідкових зв'язків між історичними подіями у XIX столітті. Розвиток усного зв'язного монологічного мовлення у процесі опису пам'яток культури і архітектури XIX століття, опису життя кріпаків, під час короткої характеристики Т. Г. Шевченка та інших. Розширення активного словника учнів з використанням понять вивчених під час роботи над темами розділу. Розвиток уваги у процесі роботи із зображеннями українських пам'яток культури та архітектури XIX століття, цитування адаптованих текстів історичних документів, наочних посібників тощо. Розвиток естетичного смаку, емоційно-образної пам'яті, збагачення чуттєвого досвіду.
	1	Узагальнення.		
7	2	Повторення. Визначні події в історії України XVI-XIX століть. Найвидатніші діячі в історії України XVI-XIX століть.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає століття виникнення українського козацтва, дату початку й закінчення Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького, скасування гетьманського устрою, ліквідацію Запорозької Січі, скасування кріпацтва; – з опорою на словник історичних термінів	Корекція пам'яті на основі повторення раніше вивчених історичних понять і подій минулого (XVI-XIX століття). Корекція мислення на основі порівняння, узагальнення та застосування історичних понять під час повторення вивченого матеріалу. Корекція уявлень у процесі актуалізації раніше вивченого матеріалу з опорою на наочний матеріал.

			відтворює та пояснює основні поняття курсу («автономія», «національно-визвольний рух», «греко-католицизм», «козацтво», «Конституція», «кріпацтво», «реформа»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття; – за допомогою навідних запитань описує основні заняття людей на Гетьманщині та спосіб життя українців у складі двох імперій; – користуючись планом розповідає про діяльність Петра Сагайдачного, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи; – з опорою на наочність перераховує культурні досягнення козацької доби та кінця XVIII – XIX століть; – показує на сучасній карті України: Правобережну і Лівобережну Україну, Слобожанщину, західноукраїнські землі, Кримський півострів; – на історичній карті показує і називає Гетьманщину, Річ Посполиту, Російську та Австрійську імперії; – знаходить на карті міста: Батурин, Глухів, Запоріжжя, Чигирин, Львів.	Корекція уваги під час роботи з різноманітними джерелами актуалізації раніше вивченого матеріалу. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про суспільно-історичні, військові та культурні події на українських землях у XVI-XIX століттях.
--	--	--	--	---

8 клас Всесвітня історія.				
1	1	Повторення. Середні віки. Найвидатніші досягнення доби Середньовіччя.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає хронологічні межі доби Середньовіччя; – за допомогою вчителя відтворює та пояснює основні поняття з курсу історії середніх віків («парламент», «феодал», «феодальна роздробленість», «хрестовий похід»); – з опорою на наочні посібники перераховує найбільш важливі культурні та науково-технічні досягнення середніх віків; – показує на карті територію Візантії, м. Константинополь (Стамбул), Франкську імперію, м. Берлін, м. Лондон, м. Мекку, м. Москву, м. Париж, м. Рим.	Корекція пам'яті на основі повторення історичних понять, імен видатних діячів доби Середньовіччя, пригадування найбільш важливих здобутків середньовічних часів, відтворення на карті територій Візантії, Франкської імперії. Корекція уявлень у процесі актуалізації раніше вивченого матеріалу з опорою на наочний матеріал. Корекція мислення на основі порівняння, узагальнення та застосування історичних понять під час повторення вивченого матеріалу. Розвиток і корекція уваги на основі роботи з різноманітними джерелами актуалізації раніше вивченого матеріалу. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі відтворення знань про найбільш важливі події Середньовіччя. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи із сучасними та історичними картами.
2	9 4 5	Розділ I. Ранній Новий час (кінець XV – перша половина XVII століть). Тема 1. Доба «Великого прориву». Великі географічні відкриття. Колонізація Нового Світу. Життя і побут людей у Західній Європі. Відродження. Розвиток культури. Реформація у Європі. Контрреформація. Тема 2. Європейські держави в XVI – першій половині XVII століть. Франція. Релігійні війни. Англія за династії Тюдорів. Польща. Шляхетська демократія.	Учень / учениця: – називає хронологічні межі раннього Нового часу (з опорою на стрічку часу); – за допомогою словника історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття тем («колонія», «мануфактура», «протестантизм», «реформація», «цивілізація»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття; – з опорою на наочність називає основні заняття та спосіб життя та побут людей у Західній Європі;	Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення інформації про найбільш важливі географічні відкриття, про життя та побут людей у Західній Європі, про найбільш важливі здобутки доби Відродження, про Реформацію та релігійні війни; Розвиток і корекція мислення на основі свідомого застосування нових понять, розв'язання проблемних завдань, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, роботи з картою. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі характеристики та діяльності Христофора Колумба, Мартіна Лютера, кардинала Рішельє, Генріха VIII та інших.

		Московське царство. Смутні часи. Розвиток науки і культури у країнах Європи в XVI – першій половині XVII століть.	– коротко характеризує діяльність найбільш відомих історичних осіб цього часу: Христофора Колумба, Мартіна Лютера, кардинала Рішельє, Генріха VIII; – перераховує досягнення науки і техніки кінця XV – першої половини XVII століть; – за допомогою вчителя визначає причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями; – показує на карті Північну та Південну Америку, Англію, Іспанію, Польщу, Португалію, Росію, Францію.	Формування і корекція уявлень на основі сприйняття вербально-наочної інформації про головні події на території Західної Європи у добу Раннього Нового часу. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті Північної та Південної Америки, Англії, Іспанії, Польщі, Португалії, Росії, Франції. Розвиток і корекція естетичних смаків у процесі опрацювання творів мистецтва доби Відродження.
	1	Узагальнення.		
3	6	Розділ II. Новий час (друга половина XVII – XVIII століття). Англійська революція XVII століття. Розвиток промисловості. Франція. Розквіт абсолютизму. Австрія у другій половині XVII – XVIII століттях. Пруссія. Розвиток культури у епоху Просвітництва. Росія: від реформ до могутності. Північна Америка. Утворення США.	Учень / учениця: – орієнтується у хронологічних рамках Нового часу(з опорою стрічку часу); – за допомогою хронологічну таблицю і наочних посібників пояснює синхронність історичних подій і явищ; – за допомогою вчителя встановлює причинно-наслідкові зв'язки; – з опорою на словник історичних термінів пояснює та застосовує основні поняття розділу («абсолютизм», «громадянська війна», «монархія», «парламент», «революція», «республіка»); – з опорою на наочні посібники розкриває основні досягнення культури доби Просвітництва; – за навідними запитаннями педагога коротко характеризує діяльність найбільш відомих правителів цього часу: Олівера Кромвеля, Людовіка XIV, Петра I, Катерини II; – показує та позначає на карті Велику	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння хронологічних дат, нових понять, історичних діячів, назв предметів матеріальної та духовної культури європейських країн і США у епоху Нового часу. Розвиток і корекція мислення у процесі свідомого застосування нових понять, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про суспільно-політичні події в Англії, Австрії, Пруссії, Росії, США, Франції. Розвиток і корекція уваги та сприйняття на основі раціонального поєднання словесних, наочних та практичних методів навчання. Розвиток активного словника у процесі використання нових понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про діяльність Олівера Кромвеля, Людовіка XIV, Петра I, Катерини II та

			Британію, Францію, Австрію, Росію, США.	інших лідерів країн світу Нового часу. Розвиток естетичних смаків на основі опрацювання творів мистецтва доби Просвітництва. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з історичними картами.
	1	Узагальнення.		
4	7 3 4	Розділ III. Світ у кінці XVIII – XIX століттях. Тема 1. Європа у добу революцій. Велика французька революція. Встановлення республіки. Французька імперія. Наполеонівські війни. Останні дні Бонапарта. Революції 1848-1849 років у Західній Європі. «Весна народів». Тема 2. Країни Європи та Америки у другій половині XIX століття. Суперництво між Пруссією та Австрією. Утворення Німецької імперії. Об'єднання Італії. Джузеппе Гарібальді. Англія. Розвиток економіки. Колоніальна політика. США. Громадянська війна 1861-1865 років. Ліквідація рабства.	Учень / учениця: – називає час виникнення французької революції, хронологічні межі наполеонівських війн, «весни народів», громадянської війни у США (з опорою на стрічку часу); – визначає послідовність виникнення історичних подій (без зазначення дат); – з опорою на словник історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («диктатура», «імміграція», «опозиція», «резервація», «трибунал»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття; – за наведеними фактами визначає причинно-наслідкові зв'язки; – за планом коротко розповідає про суспільно-політичний устрій країн Європи та США; – коротко розповідає про діяльність Наполеона Бонапарта, Джузеппе Гарібальді); – за допомогою хронологічної таблиці і наочних посібників пояснює синхронність історичних подій і явищ; – зі словесним супроводом показує на карті Австрію, Велику Британію, Італію, Німеччину, Францію, США.	Розвиток пам'яті на основі засвоєння історичних понять, хронологічних дат, імен історичних діячів, назв історико-географічних об'єктів тощо. Розвиток і корекція словесно-логічного мислення у процесі визначення причин і наслідків історичних подій, логічних зв'язків між історичними явищами. Розвиток свідомого сприйняття та уявлень на основі образно-вербальної інформації про Наполеона Бонапарта, Джузеппе Гарібальді, «весну народів», громадянську війну у США. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Збагачення словникового запасу учнів шляхом активного використання вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про суспільно-політичне життя у країнах Європи та США в кінці XVIII – XIX століттях. Розвиток просторового орієнтування у процесі знаходження на карті Австрії, Великобританії, Італії, Німеччини, Франції, США та місць важливих історичних подій. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи дітей у зошиті та в контурній карті.
	1	Узагальнення.		

5	6	Розділ IV. Розвиток промисловості у провідних країнах світу у другій половині XIX століття. Франція. Особливості політичного та промислового розвитку. Німецька імперія. Економічний підйом. Отто фон Бісмарк та його політика. Велика Британія. Втрата промислового лідерства. Політичні реформи. США. Економічне піднесення. Робітничий рух. Російська імперія. Реформи 60-70-х років XIX століття. Життя у пореформений період. Розвиток науки й техніки у другій половині XIX століття.	Учень / учениця: – з опорою на довідник історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («буржуазія», «індустріалізація», «науково-технічна революція», «середній клас», «страйк», «демонстрація»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття; – за навідними запитаннями розповідає про сутність промислового прориву у країнах Європи та США; – коротко характеризує діяльність Отто фон Бісмарка; – за наведеними прикладами пояснює синхронність історичних подій і явищ; – за планом і наочними посібниками відтворює знання про життя і побут людей у другій половині XIX століття; – за допомогою педагога визначає причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями; – показує на карті міста: Берлін, Вашингтон, Лондон, Париж, С.-Петербург.	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння і відтворення хронологічних дат, історичних понять, історико-географічних об'єктів, імен історичних діячів. Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про життя і побут людей у другій половині XIX століття та промисловий прорив у країнах Європи та США. Розвиток уваги на основі раціонального поєднання словесних, наочних та практичних методів навчання. Розвиток сприйняття навчального матеріалу на основі активного залучення наочних посібників. Розвиток активного словника у процесі вживання нових слів та понять, які вивчалися раніше. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей з розділу. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з історичною картою.
	1	Узагальнення.		
6	2	Повторення. Визначні події в історії світу у XVI – XIX століттях. Основні поняття з курсу всесвітньої історії 8-го класу.	Учень / учениця: – називає хронологічні межі Нового часу (з опорою на хронологічний довідник або стрічку часу); – з опорою на словник історичних термінів пояснює та застосовує основні поняття курсу («громадянська війна», «диктатура», «індустріалізація», «колонія», «парламент», «революція», «страйк»); – за навідними запитаннями описує основні	Корекція пам'яті на основі повторення історичних понять, імен видатних діячів і подій минулого, основних дат, визначення хронологічної послідовності історичних подій і явищ. Розвиток і корекція мислення на основі застосування основних понять курсу: «громадянська війна», «диктатура», «індустріалізація», «колонія», «парламент», «революція», «страйк». Корекція уявлень на основі усвідомлення

			заняття та спосіб життя жителів Європи та США у XVI – XIX століттях; – перераховує культурні та науково-технічні досягнення людства у XVI – XIX століттях; – за допомогою вчителя коротко характеризує діяльність Наполеона Бонапарта, Отто фон Бісмарка; – показує на карті Велику Британію, Німеччину, Росію, США, Францію, м. Берлін, м. Вашингтон, м. Лондон, м. Париж, м. С.-Петербург.	найголовніших суспільно-політичних подій, культурних і науково-технічних досягнень XVI – XIX століть. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації, формування вмінь визначати причини і наслідки подій минулого та взаємозв’язків між ними. Розвиток і корекція усного зв’язного мовлення у процесі складання розповідей про суспільно-політичне життя в країнах Європи та США, видатні досягнення у галузі культури та науки цього часу. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи із сучасною картою світу, історичними атласами і контурними картами.
--	--	--	--	---

9 клас Історія України				
1	2	Повторення. Важливі події в історії України XVI-XIX століть. Найвидатніші діячі в історії України XVI-XIX століть.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає дату початку й закінчення Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького, скасування кріпацтва тощо; – користуючись словником історичних термінів відтворює та пояснює такі поняття, як «автономія», «національно-визвольний рух», «козацтво», «Конституція», «кріпацтво»; – за допомогою вчителя застосовує раніше сформовані поняття; – у загальних рисах відтворює інформацію про діяльність Богдана Хмельницького, Івана Мазепу, Пилипа Орлика, Петра Калнишевського; – показує на сучасній карті України: Правобережну і Лівобережну Україну, Слобожанщину, західноукраїнські землі, Кримський півострів; – знаходить на карті України міста: Батурин, Глухів, Запоріжжя, Чигирин, Львів; – на історичній карті показує українські землі, що входили до Російської та Австро-Угорської імперій.	Корекція мислення у процесі порівняння, узагальнення та застосування історичних понять вивчених у 8 класі. Корекція пам'яті на основі повторення раніше вивчених історичних понять і подій минулого (XVI-XIX століття). Корекція уявлень у процесі актуалізації раніше вивченого матеріалу з опорою на наочний матеріал. Корекція уваги під час роботи з різноманітними джерелами актуалізації раніше вивченого матеріалу. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про суспільно-історичні, воєнні та культурні події на українських землях у XVI-XIX століттях.
2	6	Розділ І. Україна на початку XX століття. Український національний рух. Становлення політичних партій. Події революції 1905-1907 років на Україні. Земельна реформа Петра Столипіна. Розвиток сільського господарства та	Учень / учениця: – з опорою на хронологічний довідник та стрічку часу називає рамки першої російської революції, початок Першої світової війни; – з опорою на словник історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («демонстрація», «національний	Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення хронологічного матеріалу, вивчених понять, інформації про перші українські партії та революцію 1905-1907 років на території України, про участь українців у Першій світовій війні. Розвиток абстрактного мислення на основі усвідомлення ролі та функцій історичних явищ та

		промисловості в Україні. Україна в Першій світовій війні. Головні битви. Розвиток української культури. Наш край на початку XX століття.	рух», «партія», «революція», «реформа», «страйк»; – за допомогою вчителя відтворює та застосовує вивчені поняття; – за навідними запитаннями називає причини й основні події революції 1905-1907 років на території України, розповідає про земельну реформу Петра Столипіна та найважливіші події Першої світової війни; – за допомогою плану або пам'ятки коротко характеризує діяльність Петра Столипіна, Ігоря Сікорського; – показує на історичній карті Російську та Австро-Угорську імперію, Східну й Західну Галичину, Буковину, м. Галич, м. Львів, м. Перемишль; – показує на сучасній карті Польщу, Угорщину, Україну.	процесів, внутрішніх відношень і зв'язків. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про події в Україні на початку XX століття. Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на історичній карті Російської та Австро-Угорської імперії, Східної й Західної Галичини, Буковини. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про перші українські партії, революцію 1905-1907 років на території України, участь українців у Першій світовій війні тощо. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи у зошиті та з контурною картою.
	1	Узагальнення.		
3	8	Розділ II. Боротьба за Українську державність. Ліквідація царського режиму. Утворення Центральної Ради. М. С. Грушевський. Проголошення автономії України. Проголошення УНР. Боротьба з більшовиками. IV Універсал. Українська держава. Павло Скоропадський. Директорія УНР. Західноукраїнська Народна Республіка. Акт Злуки УНР і ЗУНР. Українські землі в 1920-1921 роках. Розвиток культури і науки. Наш край у 1917-1921 роках.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу відтворює дати утворення Центральної Ради, проголошення незалежності УНР і акту Соборності українських земель; – з опорою на словник історичних термінів пояснює основні поняття розділу («автономія», «більшовики», «переворот», «революція», «універсал», «ультиматум»); – за допомогою вчителя пояснює причини та наслідки революційних подій і переворотів; – за допомогою вчителя застосовує вивчені історичні поняття; – за допомогою плану або пам'ятки коротко характеризує діяльність Михайла Грушевського, Павла Скоропадського;	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння історичних понять, імен державних діячів цього періоду, основних хронологічних дат розділу. Розвиток і корекція мислення у процесі розповідей, розв'язання хронологічних завдань, відповідей на запитання, визначення логічних зв'язків між історичними подіями, роботи з історичною картою. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-словесної інформації про боротьбу українського народу за власну державність. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток і корекція уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Збагачення словникового запасу учнів шляхом

			– показує на історичній карті територію УНР, ЗУНР, м. Київ, м. Львів; – показує на сучасній карті Європи: Великобританію, Німеччину, Польщу, Росію, Францію.	активного використання вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про боротьбу за владу на українських землях у 1917-1921 роках. Розвиток просторової орієнтації та абстрактного мислення у процесі роботи з історичною та сучасною картами.
	1	Узагальнення.		
4	10	Розділ III. Україна у міжвоєнний період.	Учень / учениця:	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння і відтворення хронологічних дат, вивчених понять, імен історичних діячів тощо.
	5	Тема 1. УСРР у 20-30-х роках ХХ століття.	– з опорою на стрічку часу називає дати утворення СРСР, голодомору, проголошення незалежності Карпатської України, приєднання західноукраїнських земель до Радянської України;	Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		УСРР у складі СРСР. НЕП. Життя народу. Переслідування церкви.	– з опорою на словник історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («голодомор», «індустріалізація», «колективізація», «репресія»);	Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Здобутки і втрати індустріалізації.	– за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття;	Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Насильницька колективізація на селі.	– за допомогою педагога розкриває причини і наслідки індустріалізації, колективізації, голодомору та репресій;	Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Голодомор 1932-1933 років в УСРР.	– коротко характеризує діяльність Августина Волошина;	Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Масові репресії в Радянській Україні.	– показує історико-етнографічні регіони України: Східну Галичину, Північну Буковину, Закарпаття, м. Львів, м. Чернівці, м. Ужгород;	Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
	5	Тема 2. Західна Україна у 20-30-х роках ХХ століття.	– зі словесним супроводом показує на карті світу: Польщу, Росію, Румунію, Угорщину.	Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Західноукраїнські землі у 20-30-х роках ХХ століття. Становище народу.		Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Автономія Карпатської України.		Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Проголошення незалежності. Августин Волошин.		Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Приєднання Східної Галичини і Буковини до складу Радянської України. Репресії у західноукраїнських землях.		Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Розвиток освіти і культури в Україні у 20-30-ті роки ХХ століття.		Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
		Наш край у 20-30-х роках ХХ століття		Розвиток і корекція мислення у процесі тематичних розповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків.
	1	Узагальнення.		

5	7	Розділ IV. Україна у роки Великої Вітчизняної війни. Початок війни. Воєнні події 1941-1942 років на території України. Окупаційний режим. Життя населення в умовах «нового порядку». Радянський партизанський рух. Боротьба на західноукраїнських землях. ОУН – УПА. Битва на Курській дузі. Початок звільнення України. Визволення Києва. Звільнення України від фашистських загарбників. Втрати України у війні. Наш край у 1941-1945 роках.	Учень / учениця: – самостійно називає хронологічні рамки Великої Вітчизняної війни, дату її початку і закінчення; – з опорою на хронологічний календар називає дати звільнення України, Києва та рідного міста (села) від фашистських загарбників; – за допомогою вчителя пояснює та застосовує основні поняття розділу («окупація», «Організація українських націоналістів», «рух опору», «Українська повстанська армія», «фашизм»); – за навідними запитаннями педагога коротко розповідає про основні події Великої Вітчизняної війни на території України; – користуючись планом і наочними посібниками відтворює види боротьби учасників опору (радянського та націоналістичного) проти фашистів; – показує на сучасній карті світу Німеччину, Україну; – зі словесним супроводом показує на карті України: Волинську, Сумську, Чернігівську області; – показує на карті історико-етнографічні регіони України: Галичину, Полісся.	Розвиток і корекція пам'яті у процесі відтворення вивчених понять та інформації про події Великої Вітчизняної війни на території України. Розвиток і корекція мислення на основі тематичних відповідей, розв'язання проблемних завдань, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, роботи з картою. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-словесної інформації про Україну у 1941-1945 роки. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті Волинської, Сумської, Чернігівської областей; історико-етнографічних регіонів України: Галичини, Полісся. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про початок війни, боротьбу учасників опору, життя в окупації, героїв-українців, перемогу, втрати України тощо. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи із зошитом та контурною картою.
	1	Узагальнення.		

6	6	Розділ V. Україна у 60-90-х роках XX століття. Відбудова України. Голод 1946-1947 років. Боротьба ОУН і УПА. XX з'їзд КПРС. Засудження культу особи Сталіна. Реабілітація політичних в'язнів. Економічна політика Микити Хрущова. Леонід Брежнєв. Політика і економіка у роки «застою». Війна у Афганістані. Михайло Горбачов. Політика «перебудови». Пожвавлення громадської активності. Початок релігійного відродження. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Розвиток культури і науки. Наш край у 60-90 роках XX століття	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає дати голодомору у післявоєнний період, вибуху на ЧАЕС; – з опорою на словник історичних термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («застій», «культ особи», «перебудова», «хрущовська відлига»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття; – за допомогою навідних запитань описує суспільно-політичне життя в Радянській Україні в 60-90 роках XX століття; – користуючись планом розповідає про діяльність Микити Хрущова, Михайло Горбачова; – з опорою на наочність перераховує досягнення української науки і культури у 60-90 роках XX століття; – показує на сучасній карті світу: Афганістан, Україну, м. Київ, м. Москва, м. Чорнобиль.	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння історичних понять, хронологічних дат, імен історичних діячів тощо. Розвиток і корекція словесно-логічного мислення у процесі розв'язання хронологічних завдань, визначення причинно-наслідкових зв'язків між історичними подіями, роботи з історичною та контурною картами. Розвиток свідомого сприйняття та уявлень на основі образно-вербальної інформації про суспільно-політичне життя в Радянській Україні в 60-90 роках XX століття. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Збагачення словникового запасу учнів шляхом активного використання вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про засудження культу особи Сталіна, реабілітацію політичних в'язнів, війну в Афганістані, Чорнобильську катастрофу тощо. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з картою світу й України. Розвиток активності та самостійності під час виконання пізнавальних завдань, роботи з адаптованими історичними джерелами та контурною картою.
	1	Узагальнення.		
7	5	Розділ VI. Незалежна Україна. Проголошення незалежності України. Державотворчі процеси в Україні. Прийняття Конституції. Стан розвитку економіки України. Приватизація. Життя народу. Грошова реформа. Пошуки зовнішньополітичних орієнтирів. Революція гідності. Анексія Криму. АТО.	Учень / учениця: – самостійно називає дату проголошення незалежності України та прийняття Конституції; – з опорою на наочні посібники визначає послідовність правління президентів України (без зазначення строків їх повноважень); – з опорою на словник історичних термінів пояснює основні поняття розділу («анексія»,	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння і відтворення хронологічних дат, історичних понять, імен політичних лідерів і діячів культури, науки і спорту. Розвиток і корекція словесно-логічного мислення у процесі самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків. Формування і корекція уявлень на основі

		Розвиток культури, науки і спорту в сучасній Україні. Наш край у роки незалежності.	«антитерористична операція (АТО)», «Конституція», «президент», «прем'єр-міністр»; – за допомогою педагога використовує вивчені поняття під час відповідей; – пояснює причини та наслідки помаранчевої революції, революції гідності; – з опорою на наочність перераховує досягнення української культури, науки і спорту у роки незалежності; – показує на карті України: Автономну Республіку Крим, Донецьку і Луганську області, м. Київ, м. Сімферополь, м. Донецьк, м. Луганськ, м. Слов'янськ.	сприйняття наочно-вербальної інформації про суспільно-політичні, економічні, культурні та спортивні події в Україні в період незалежності. Розвиток уваги на основі раціонального поєднання словесних, наочних та практичних методів навчання. Розвиток сприйняття навчального матеріалу на основі активного залучення наочних посібників. Розвиток активного словника у процесі вживання нових слів та понять, які вивчалися раніше. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей з тем розділу. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з фронтальною мапою України, атласом з історії та контурними картами.
	1	Узагальнення.		
8	2	Повторення Головні події в історії України у XX – на початку XXI століть. Основні поняття курсу «Історія України. 9 клас».	Учень / учениця: – самостійно називає дати голодомору, початку й закінчення Великої Вітчизняної війни, проголошення незалежності України та прийняття Конституції; – з опорою на наочні посібники визначає послідовність правління лідерів СРСР та президентів України (без зазначення термінів керівництва); – з опорою на словник історичних термінів пояснює та застосовує основні поняття курсу («анексія», «голодомор», «окупація», «революція», «репресії», «реформа», «фашизм»); – за навідними запитаннями розкриває причини голодомору, розповідає про боротьбу українського народу з фашизмом; – самостійно називає прізвища земляків-героїв Великої Вітчизняної війни; – перераховує найбільш видатні досягнення	Корекція пам'яті на основі повторення історичних понять, імен видатних діячів і подій минулого, основних хронологічних дат курсу. Розвиток і корекція мислення у процесі застосування основних понять курсу. Корекція уявлень на основі усвідомлення найголовніших політичних, культурних і спортивних досягнень українців у XX – на початку XXI століть. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Формування причинно-наслідкових зв'язків між діями правителів і змінами у державі, їх впливи на якість життя народу. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про головні події в історії України у XX – на початку XXI століть. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи із сучасною картою світу, України.

			української культури у XX – на початку XXI століть; – за допомогою вчителя показує на карті всі області України.	
--	--	--	---	--

9 клас Всесвітня історія				
1	1	Повторення. Вплив подій у XVI – XIX століттях на розвиток людства.	Учень / учениця: – називає хронологічні межі Нового часу (з опорою на хронологічний довідник або стрічку часу); – з опорою на словник історичних термінів пояснює та застосовує основні поняття курсу («диктатура», «індустріалізація», «колонія», «парламент», «революція», «страйк»); – за навідними запитаннями описує найбільш важливі події XVI – XIX століть; – показує на карті Велику Британію, Німеччину, Росію, США, Францію.	Корекція пам'яті на основі повторення історичних понять, імен видатних діячів і подій минулого, хронологічних дат. Розвиток і корекція мислення на основі застосування основних понять курсу. Корекція уявлень на основі усвідомлення найголовніших суспільно-політичних подій, культурних і науково-технічних досягнень XVI – XIX століть. Формування вмінь визначати причини і наслідки подій минулого та взаємозв'язків між ними. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі відтворення вивчених знань. Розвиток просторової орієнтації та абстрактного мислення на основі роботи із сучасною та історичною картами.
2	9 4 5	Розділ I. Світ у період глобальних потрясінь на початку XX століття. Тема 1. Перша світова війна 1914-1918 років. Причини, привід і початок Першої світової війни. Бойові дії 1914-1915 р.р. Верденська битва. Воєнні дії 1916 року. Вступ у війну США (1917 р.). Завершення і наслідки війни. Утворення Ліги націй. Тема 2. Доба революційних змін і переворотів. Революції 1917 року в Росії. Громадянська війна. Листопадова революція в Німеччині 1918	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу відтворює хронологічні рамки Першої світової війни; – з опорою на хронологічний календар зіставляє найважливіші події з датами; – з опорою на словник історичних термінів пояснює зміст основних понять розділу («анексія», «військово-політичний блок», «мілітаризм», «фашизм»); – називає країни, що входили до складу Антанти та Троїстого союзу; – за допомогою вчителя пояснює причини Першої світової війни та революцій 1917-1918 років, причини вступу США у війну та виходу Росії з неї; – використовує вивчені історичні поняття під	Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення основних історичних подій цього періоду, часу та місця їх виникнення. Розвиток і корекція мислення у процесі розповідей, розв'язання хронологічних завдань, визначення логічних зв'язків між історичними подіями, роботи з історичною картою. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-словесної інформації про важливі події Першої світової війни та європейських революцій. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток і корекція уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Збагачення словникового запасу учнів шляхом

		року. Революція в Угорщині 1917 року. Встановлення фашизму в Італії. Революція в Туреччині. Мустафа Кемаль.	час відповідей; – показує на історичній карті основні театри воєнних кампаній 1914-1918 року; – показує на сучасній карті Європи: Австрію, Великобританію, Італію, Німеччину, Росію, Угорщину, Францію.	активного використання вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про протиборство ворожих армій та революційні події у Європі. Розвиток просторової орієнтації та абстрактного мислення у процесі роботи з історичною, сучасною та контурною картами.
	1	Узагальнення.		
3	7	Розділ II. Світ у 20-30-х роках XX століття. США. Розвиток промисловості. Велика Британія у 20-х роках XX століття. Відбудова Франції. Індустріальний підйом. Німеччина в період Веймарської республіки. «Півний заколот» 1923 року. Світова економічна криза 1929-1933 років. Велика депресія. Прихід до влади Адольфа Гітлера. Внутрішня і зовнішня політика фашистської Німеччини Розвиток культури та науки.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає хронологічні рамки періоду стабілізації та світової економічної кризи; – з опорою на словник історичних термінів відтворює та пояснює зміст основних понять розділу («депресія», «ізоляціонізм», «кредит», «криза», «репарація», «фашизм»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття; – за допомогою педагога розкриває причини і наслідки стабілізації (1924-1929 р.р.) та світової економічної кризи (1929-1933 р.р.); – словесно супроводжує показ на карті таких країн, як Великобританія, Німеччина, США, Франція.	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння і відтворення важливих подій, хронологічних дат, вивчених понять, імен історичних діячів, назв історико-географічних об'єктів. Розвиток і корекція мислення у процесі пошуку відповідей на запитання вчителя, самостійного опрацювання тексту підручника, опису портретів історичних діячів, визначення причинно-наслідкових зв'язків. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про розвиток промисловості та світову економічну кризу; Розвиток уваги на основі раціонального поєднання словесних, наочних та практичних методів навчання. Розвиток сприйняття навчального матеріалу на основі активного залучення наочних посібників і ТЗН. Розвиток активного словника у процесі застосування вивчених понять та нових слів. Розвиток просторової орієнтації та абстрактного мислення у процесі роботи з картою світу.
	1	Узагальнення.		
4	6	Розділ III. Друга світова війна. Початок Другої світової війни. Воєнні дії на першому етапі війни (1939-1941 р.р.).	Учень / учениця: – самостійно називає хронологічні рамки Другої світової війни;	Розвиток і корекція пам'яті у процесі відтворення вивчених понять та інформації про події у світі в Другій світовій війні.

		Воєнні дії в 1941-1943 р.р. Перелом у Другій світовій війні. Окупаційний режим та рух Опору. Хід війни у 1944-1945 р.р. Звільнення європейських країн від фашизму. Відкриття Другого фронту Завершальний етап війни. Ядерне бомбардування японських міст. Підсумки Другої світової війни. Створення ООН.	– з опорою на хронологічний календар зіставляє найважливіші події Другої світової війни з датами; – за допомогою вчителя пояснює зміст та застосовує основні поняття розділу («антигітлерівська коаліція», «Бліцкриг», «геноцид», «Другий фронт», «ленд-ліз», «фашизм»); – за навідними запитаннями педагога коротко розповідає про причини, основні події Другої світової війни, підсумки та втрати країн у цьому протиборстві; – самостійно зазначає головні завдання ООН; – показує на сучасній карті світу Великобританію, Італію, Німеччину, Польщу, Росію, США, Україну, Францію, Японію.	Розвиток і корекція мислення на основі тематичних відповідей, розв'язання проблемних завдань, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, роботи з картою. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочної-словесної інформації про події у світі в Другій світовій війні. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті країн-учасниць Другої світової війни. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання відповідей з тем розділу. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи у зошиті та контурній карті.
	1	Узагальнення.		
5	7	Розділ IV. Світ у другій половині XX – на початку XXI століть. Утворення наддержав: СРСР і США. Формування воєнно-політичних блоків. Протистояння між СРСР та США. Гонка озброєнь. Війни у Кореї, В'єтнамі. Карибська криза. Суспільно-політичний та економічний розвиток капіталістичних країн. Особливості політичного і економічного розвитку країн соціалістичного табору. Послаблення позицій СРСР. Об'єднання Німеччини. Вивід радянських військ з інших країн. Розпад СРСР. Посилення міжнародних позицій Китаю. «Економічне диво».	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає дату об'єднання Німеччини, розпад СРСР; – за допомогою вчителя пояснює зміст та застосовує основні поняття розділу («держава-сателіт», «капіталізм», «наддержава», «НАТО», «план Маршала», «соціалізм», «холодна війна»); – за навідними запитаннями педагога коротко розповідає про основні події у світі в післявоєнний час, протистояння США та СРСР; – показує на історичній карті СРСР, країни соціалістичного табору, капіталістичні країни. – показує на сучасній карті В'єтнам, Китай,	Розвиток і корекція пам'яті у процесі відтворення вивчених понять та інформації про події у світі в другій половині XX – на початку XXI століть. Розвиток і корекція мислення на основі тематичних відповідей, розв'язання проблемних завдань, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, роботи з картою. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочної-словесної інформації про події у світі в другій половині XX – на початку XXI століть. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Розвиток просторової орієнтації та абстрактного

		Розвиток культури та науки у другій половині XX – на початку XXI століть.	Кубу, Південну та Північну Кореї, США.	мислення у процесі знаходження на історичній і сучасній картах важливих історико-географічних об'єктів цього періоду. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання розповідей про події у світі в другій половині XX – на початку XXI століть.
	1	Узагальнення.		
6	1	Повторення. Вплив подій і наукових відкриттів у другій половині XX – на початку XXI століть на розвиток людства.	Учень / учениця: – називає хронологічні межі Першої та Другої світових воєн, дату розпаду СРСР; – з опорою на словник історичних термінів пояснює зміст і застосовує основні поняття курсу («анексія», «військово-політичний блок», «геноцид», «коаліція» «фашизм»); – за навідними запитаннями описує причини і наслідки світових воєн, різницю між капіталістичною та соціалістичною моделями економік; – показує на карті Великобританію, Італію, Китай, Німеччину, Росію, США, Україну, Францію.	Корекція пам'яті на основі повторення історичних понять, імен видатних діячів і подій минулого, хронологічних дат. Розвиток і корекція мислення на основі застосування основних понять курсу. Корекція уявлень на основі усвідомлення найголовніших суспільно-політичних і воєнних подій, культурних і науково-технічних досягнень XX – початку XXI століть. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі відтворення вивчених знань. Розвиток просторової орієнтації та абстрактного мислення на основі роботи із сучасною та історичною картами.

9 клас Основи правознавства				
1	1	Вступ. Місце закону в житті суспільства. Завдання курсу «Основи правознавства».	Учень / учениця: – пояснює та застосовує поняття «право», «закон»; – орієнтується у структурі підручника, користується його навально-методичним апаратом.	Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення курсу «Основи правознавства». Розвиток пізнавальної активності на основі ознайомлення учнів з новим навчальним предметом.
2	5	Розділ І. Україна – демократична держава. Історія правового регулювання відносин в Україні. «Руська Правда» Ярослава Мудрого. «Конституція» Пилипа Орлика. Конституція України – основний закон держави. Народ України – єдине джерело державної влади. Виборчий процес. Референдум. Громадянство України. Права, свободи та обов'язки громадянина України.	Учень / учениця: – з опорою на стрічку часу називає дату прийняття Конституції України; – за допомогою вчителя визначає вплив таких історико-правових пам'яток, як «Руська Правда» Ярослава Мудрого, «Конституція» Пилипа Орлика на формування правової культури українців; – з опорою на словник правових термінів відтворює та пояснює основні поняття розділу («влада», «громадянство», «Конституція», «референдум»); – за допомогою вчителя застосовує вивчені поняття під час відповіді; – за навідними запитаннями пояснює підстави набуття та припинення громадянства України; – за допомогою вчителя аналізує окремі статті Конституції України; – з опорою на ключові слова чи план розповідає про права, свободи та обов'язки громадянина України.	Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення навчального матеріалу, вивчених понять. Розвиток абстрактного мислення на основі усвідомлення впливу історико-правових пам'яток минулого на розбудову сучасних правових документів, знаходження шляхів розв'язання навчальних завдань. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації з розділу. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання відповідей, пояснення шляхів розв'язання навчальних завдань.
	1	Узагальнення.		
3	4	Розділ II. Сімейно-правові відносини. Шлюб. Сім'я. Права й обов'язки подружжя. Розлучення. Право на майно.	Учень / учениця: – з опорою на словник правових термінів пояснює основні поняття розділу	Розвиток і корекція пам'яті на основі відтворення знань про сімейно-правові відносини. Розвиток і корекція мислення у процесі відповідей,

		Права й обов'язки батьків і дітей. Аліменти. Позбавлення батьківських прав. Захист прав дитини.	(«аліменти», «розлучення», «сім'я», «шлюб»); – за навідними запитаннями пояснює права й обов'язки подружжя, підстави розірвання шлюбу, позбавлення батьківських прав; – застосовує вивчені поняття під час відповідей; – за допомогою вчителя розв'язує правові ситуації з використанням знань про сімейно-правові відносини.	розв'язання навчально-правових завдань, визначення логічних зв'язків тощо. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-словесної інформації про сімейно-правові відносини в Україні. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток і корекція уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Збагачення словникового запасу учнів шляхом активного використання вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання відповідей і розв'язання навчально-правових ситуацій.
	1	Узагальнення.		
4	6	Розділ III. Цивільно-правові відносини. Право власності. Форми власності. Шляхи набуття власності. Неповнолітні власники. Цивільно-правовий договір. Види договорів. Цивільно-правова відповідальність. Спадщина. Шляхи отримання спадщини. Захист прав споживача.	Учень / учениця: – з опорою на словник правових термінів пояснює основні поняття розділу («власність», «заповіт», «позов», «спадщина», «споживач»); – застосовує вивчені поняття під час відповідей; – за навідними запитаннями пояснює шляхи набуття власності, сутність цивільно-правового договору та його різновиди, способи отримання спадщини та захист прав споживачів; – за допомогою вчителя розв'язує правові ситуації з використанням знань про цивільно-правові відносини.	Розвиток і корекція пам'яті у процесі відтворення правових понять та знань про цивільно-правові відносини. Розвиток і корекція мислення у процесі відповідей, самостійного пошуку відповідей у тексті підручника, визначення причинно-наслідкових зв'язків, розв'язання навчально-правових ситуацій. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-вербальної інформації про Цивільно-правові відносини. Розвиток уваги на основі раціонального поєднання словесних, наочних та практичних методів навчання. Розвиток сприйняття навчального матеріалу на основі активного залучення наочних посібників. Розвиток активного словника у процесі застосування вивчених понять та нових слів. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання відповідей про шляхи набуття власності, сутність цивільно-правового договору та його різновиди, способи отримання спадщини та захист

				прав споживачів.
	1	Узагальнення.		
5	5	Розділ IV. Трудові відносини. Порядок прийняття на роботу. Особливості працевлаштування неповнолітніх. Права і обов'язки працівника і роботодавця. Трудовий договір. Порядок звільнення з роботи. Служба зайнятості. Компетенція центру зайнятості.	Учень / учениця: – з опорою на словник правових термінів пояснює основні поняття розділу («звільнення», «працівник», «прогул», «трудовий договір»); – застосовує вивчені поняття під час відповідей; – з опорою на ключові слова пояснює порядок прийняття на роботу, специфіку працевлаштування неповнолітніх, права й обов'язки працівників і роботодавців, компетенції центрів зайнятості; – за допомогою вчителя розв'язує правові ситуації з використанням знань про трудові відносини.	Розвиток і корекція пам'яті у процесі відтворення вивчених понять та інформації про порядок прийняття на роботу, специфіку працевлаштування неповнолітніх, права й обов'язки працівників і роботодавців, компетенції центрів зайнятості. Розвиток і корекція мислення у процесі відповідей, розв'язання проблемно-правових завдань, встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо. Формування і корекція уявлень на основі сприйняття наочно-словесної інформації про особливості трудових відносин в Україні. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів.
	1	Узагальнення.		
6	7	Розділ V. Юридична відповідальність. Поняття та ознаки правопорушення. Види правопорушень. Поняття та види юридичної відповідальності. Адміністративні правопорушення. Їх ознаки. Адміністративні стягнення. Злочин. Види злочинів за рівнем тяжкості. Склад злочину. Співучасники. Кримінальна відповідальність. Кримінальна відповідальність неповнолітніх. Види кримінальних покарань.	Учень / учениця: – з опорою на словник правових термінів пояснює основні поняття розділу («адміністративне правопорушення», «адміністративне стягнення», «злочин», «кримінальна відповідальність», «склад злочину»); – застосовує вивчені поняття під час відповідей; – за планом або навідними запитаннями висвітлює види правопорушень, види кримінальних покарань; – за ключовими словами пояснює ознаки правопорушень, характеризує адміністративну та кримінальну відповідальність;	Розвиток і корекція пам'яті на основі засвоєння правових понять та інформації про ознаки та види правопорушень, види кримінальних покарань, адміністративну та кримінальну відповідальність. Розвиток свідомого сприйняття та уявлень на основі образно-вербальної інформації про юридичну відповідальність. Розвиток уваги на основі зміни видів навчальної діяльності учнів. Збагачення словникового запасу учнів шляхом активного використання вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення на основі складання відповідей про юридичну відповідальність.

			– за допомогою вчителя розв’язує правові ситуації з використанням знань з розділу «Юридична відповідальність».	
7	3	Повторення. Основні права, свободи та обов’язки громадянина. Найпоширеніші види адміністративних правопорушень. Адміністративні стягнення. Злочин. Покарання за його скоєння.	Учень / учениця: – називає дату прийняття Конституції України; – з опорою на словник правових термінів пояснює основні поняття розділу («аліменти», «розлучення», «сім’я», «шлюб»); – за навідними запитаннями пояснює права й обов’язки подружжя, підстави розірвання шлюбу, позбавлення батьківських прав; – застосовує вивчені поняття під час відповідей; – за допомогою вчителя розв’язує правові ситуації з використанням знань про сімейно-правові відносини.	Корекція пам’яті на основі повторення правових понять, знань про основні права, свободи та обов’язки громадян, найпоширеніші види адміністративних правопорушень та злочинів і покарання за їх скоєння. Розвиток і корекція мислення у процесі застосування основних понять курсу та розв’язання навчально-правових ситуацій. Корекція уявлень на основі усвідомлення найголовніших знань з курсу «Основи правознавства». Розвиток і корекція усного зв’язного мовлення у процесі відповідей.

